

Jakelu: STM, TEM, OM

Vaikeavammaisten ihmisten henkilökohtaiset avustajat lisättävä ammattiryhmänä koronapassiin sekä huomioitava mahdollisen tartuntatautilain 48 §:n tarkistamisen yhteydessä

Arvoisat vastaanottajat

Olette valmistelemassa koronapassin käytön laajentamista työyhteisöihin. Samassa yhteydessä olette arvioimassa ammattiryhmiä, joihin liittyy erityinen riski koronavirustartunnan välittämisessä ja joiden osalta perustuslaillinen harkinta ja välttämättömyys puoltaisivat koronapassin käyttöönottoa.

Tarve tarkastaa henkilökohtaisen avustajan koronarokotussuoja on kasvanut

Invalidiliitto tarjoaa valtakunnallista neuvontaa ja ohjausta 27 000 henkilöjäsenelleen. Tämän lisäksi liiton neuvonta- ja ohjauspalveluita käyttävät vammaisten ihmisten omaiset, viranomaisorganisaatiot ja muut sidosryhmät. Neuvonnan kautta tulleiden yhteydenottojen myötä on esiin noussut uusi ilmiö: yhteydenotot liittyen henkilökohtaisten avustajien koronarokotuksiin ovat lisääntyneet. Kysymyksissä toistuu ihmisten huoli siitä, etteivät he voi suojautua kotonaan koronavirukselta, koska heillä ei ole oikeutta tarkistaa henkilökohtaisen avustajan koronarokotussuojaa. Sama ongelma liittyy muihin kotiin toimitettaviin sosiaalipalveluihin, kuten kotipalveluihin.

Henkilökohtainen apu altistaa tartuntatautien leviämiselle

Vammaispalvelulain perusteella järjestettävässä henkilökohtaisessa avussa ja kotihoidon tilanteissa autetaan lähikontaktissa tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita. Henkilökohtaisen avun ja kotipalvelun käyttäjät kuuluvat pääosin koronavirustartunnalle alttiina oleviin riskiryhmiin. Riski saattaa koskettaa myös muita perheenjäseniä. Tällä hetkellä lainsäädäntö estää näissä tilanteissa koronarokotuksen tarkistamisen tai työntekijän valitsemisen riittävän rokotussuojan varmistamiseksi. Tilanne on niin henkisesti, mutta myös oikeudellisesti ja eettisesti kohtuuton vammaisille ihmisille, jotka eivät voi valita välttämättömän avun vastaanottamista. Näissä tilanteissa vammaisen ihmisen perusoikeus elämään ja terveyteen vaarantuu.

Koronapassi myös henkilökohtaisena avustajana toimiville työntekijöille

Yhdymme Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) 29.10.2021 STM:lle tekemään ehdotukseen, että koronapassia voitaisiin käyttää tiettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä olevien työkelpoisuuden varmentamisessa. Tämä tarkoittaisi sitä, että työnantaja voisi koronapassin avulla varmistaa, että työntekijä ei todennäköisesti aiheuta merkittävää tartuntariskiä asiakkaille tai kollegoille.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannanotto tukee rokotesuojan tarkistamista

Viittaamme myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisuun (26.5.2021 EOAK/1043/2021) koskien rokottamisjärjestystä ja rokotusten toteuttamista koronapandemian aikana.

Apulaisoikeusasiamiehen mukaan kenenkään korkeimpaan riskiryhmään kuuluvan ei pitäisi joutua hyväksymään, että häntä avustavalla ihmisellä ei ole parasta mahdollista suojaa hengenvaarallista tautia vastaan. Julkisen vallan velvollisuus suojella jokaisen henkeä ja terveyttä edellyttää siitä huolehtimista, että välttämättömät palvelut voidaan järjestää vaarantamatta niistä riippuvaisen henkilön henkeä tai terveyttä. Apulaisoikeusasiamies on saattanut käsityksensä menettelyyn liittyvistä puutteista valtioneuvoston, sosiaali- ja terveysministeriön sekä THL:n tietoon. Tämä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannanotto tukee koronapassin käyttöönottoa.

Koronapassin lisäksi huomio tartuntatautilakiin

Kuten apulaisoikeusasiamies on edellä viittaamassamme ratkaisussa STM:lle todennut, perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle säädetty väestön terveyden edistämisvelvoite ja 6 §:ssä turvattu yhdenvertaisuus edellyttävät välttämättä asian korjaamista.

Jos valmistelussa päädytään ratkaisuun siitä, ettei koronapassia tulla avaamaan ammattiryhmien osalta, tulee tartuntatautilain 48 § 1 momentti täsmentää koskemaan myös sosiaalihuoltolain 19 §:ssä tarkoitettua kotipalvelua ja lain 20 §:ssä tarkoitetun kotihoitoa sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 8 c §:ssä tarkoitettua henkilökohtaisen avun tehtävissä työskenteleviä henkilöitä. Tältä osin viittaamme STM:lle 29.9.2021 toimitettuun Vammaisfoorumin kannanottoon "Tartuntatautilain 48 §:n lisättävä henkilökohtainen apu ja kotihoito" (<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/tartuntatautilakiin-lisattava-henkilokohtainen-apu-ja-kotihoito>).

Invalidiliitto pyytää kohteliaimmin, että lainsäädäntöä täydennetään mainittuja ammattiryhmiä koskevin osin. Annamme mielellään lisätietoja.

Helsingissä 4. marraskuuta 2021

Invalidiliitto ry

Janne Juvakka

Laura Andersson

Toimitusjohtaja

Yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Invalidiliitto, lakimies Elina Nieminen, elina.nieminen@invalidiliitto.fi